

Strategische Agenda Regio Amersfoort 2019-2022

Themaboek

Thema Energietransitie en Duurzaamheid

Inhoudsopgave

1. Inleiding

2. Werkwijze

- 2.1 De Dialoog
- 2.2 Dialooggroepen
- 2.3 Vervolg

3. Vraagstelling

- 3.1 Hoofdvraag
- 3.2 Uitwerking hoofdvraag
- 3.3 De kaders
- 3.4 Resultaat themaboek

4. Het thema: de feiten

- 4.1 Wat is er al bekend
- 4.2 Informatie van de deelnemers

5. De Stappen

6. Resultaten

- 6.1 Kick Off
- 6.2 Ontwikkelingen, Kansen en Bedreigingen
- 6.3 Inzicht en oplossingen genereren
- 6.4 Verdiepen en verrijken
- 6.5 Afronden
- 6.6 Extra avond
- 6.7 Raadsleden bijeenkomst
- 6.8 Conclusies en aanbevelingen

Bijlagen :

- 1. Deelnemerslijst
- 2. Spelregels
- 3. Impressie Kick-off bijeenkomst
- 4. Belangen en inbreng deelnemers
- 5. Verwachtingen deelnemers
- 6. Kansen en bedreigingen
- 7. Groslijst mogelijke acties
- 8. Geprioriteerde voorstellen
- 9. Actieplan

1. Inleiding

Dit themaboek is een werkdocument en behoort bij de Strategische Agenda Regio Amersfoort 2019-2022. Deze Strategische Agenda geeft weer waar de bestuurlijke samenwerking in de Regio Amersfoort zich de komende jaren op richt. De Regio Amersfoort bestaat uit de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Nijkerk, Soest en Woudenberg.

In de Strategische Agenda wordt benoemd op welke onderwerpen wordt samengewerkt. Daarbij zijn er 4 categorieën:

- Thema's waarop al wordt samengewerkt en die op de agenda blijven staan;
- Thema's die al op de agenda stonden, maar waarbij een verdieping aan de orde was; hierin is in 2018 gewerkt in dialooggroepen met de samenleving, te weten Fiets en Regio profilering.;
- Nieuwe thema's die de 9 raden een hoge prioriteit geven en waaraan in 2019 wordt gewerkt door middel van een dialoog met de samenleving.;
- Overige nieuwe thema's.

Er zijn 3 onderwerpen geselecteerd voor de Dialoog 2019. Dit themaboek hoort bij het onderwerp Energietransitie en Duurzaamheid. Een deel van dit document is bij start van de dialoogavonden al gevuld. Het overige is gaandeweg gevuld : voor een deel tijdens de bijeenkomsten en deels tussen de bijeenkomsten door.

In de *“Opdracht Dialooggroepen Strategische Agenda 2019-2022 Regio Amersfoort”* spreken de raden van de Regio Amersfoort uit graag met de samenleving een aantal thema's vanuit de Strategische Agenda in de vorm van een dialoog verder op te pakken met de samenleving. Dit is niet om de makkelijke weg te kiezen: leg het probleem terug in de samenleving. Zij doen dit vanuit de oprechte wens om de aanwezige krachten, expertise en creativiteit die aanwezig zijn in de samenleving aan te boren en te benutten.

Leeswijzer

Na deze inleiding vindt u in hoofdstuk 2 de werkwijze voor dit het Themaboek. Hoofdstuk 3 gaat over feiten: waar gaat het over bij dit thema? De probleemstelling komt in hoofdstuk 4 aan de orde en hoofdstuk 5 bevat het stappenplan voor deze fase. In hoofdstuk 6, tot slot, vindt u de uitwerking van alle inspanningen die door de dialooggroep Energietransitie en Duurzaamheid zijn geleverd.

Wij wensen u veel leesplezier.

2. Werkwijze

2.1 De Dialoog

Voor dit proces is gekozen voor een zeer interactieve vorm van werken, namelijk een dialoog met de samenleving. Ze kenmerkt zich door een werkvorm waarbij alle relevante belangenvertegenwoordigers participeren: de werkvorm is zowel in doorlooptijd als in uitvoering beperkt. Hierdoor is het beroep op de deelnemers relatief kort maar krachtig.

In de dialoogfase gaat het om twee dingen. Ten eerste het verkennen van het probleem vanuit alle denkbare perspectieven, in feite 360°. Het beeld wordt vastgelegd in dit themaboek. In dit stadium worden dus geen oplossingen aangedragen. Daarna komt het moment om concrete voorstellen te delen en te kiezen. Ook deze worden vastgelegd.

Het is van groot belang dat alle belanghebbenden aan tafel zitten en ruimte hebben voor inbreng. Bij dit laatste gaat het erom dat alle stemmen aan tafel even zwaar wegen: de dialoog wordt aan tafel gevoerd op basis van feiten en argumenten. En daarmee niet op basis van “beeldvorming”. Het gaat om een kwalitatieve en creatieve bijdrage aan probleem en oplossing. Om deze reden is het van belang dat er een mix van deskundigheid, ervaring en belang uit de regionale samenleving aan tafel zit. Diegenen die namens een groep of instelling aan tafel zitten doen dat met last en ruggespraak. Daarmee wordt bedoeld dat wat u inbrengt kan rekenen op steun van uw achterban. Zie ook de bijlage over de spelregels.

2.2 De dialooggroepen

Er is door drie dialooggroepen parallel gewerkt aan de volgende thema's:

1. Energietransitie en Duurzaamheid
2. Inclusieve Arbeidsmarkt
3. Kwalitatieve Woningbouw

Een dialooggroep bestaat uit maximaal 30 personen. De dialooggroep Energietransitie en Duurzaamheid bestond uit 40 personen (zie bijlage 1). Dit is duidelijk meer dan 30. De stuurgroep heeft een afweging gemaakt om de groep te splitsen óf toch met één groep van start te gaan. Om het uitgangspunt 360 graden aan tafel zoveel mogelijk recht te doen is er voor gekozen met één groep te werken. In plaats van 2 procesbegeleiders is vervolgens met 4 procesbegeleiders gewerkt.

De dialooggroep is 5 keer elkaar komen. Daarbij is er voor gekozen om dat op twee verschillende avonden van de week te doen, zodat vaste afspraken niet telkens hoefden te wijken. Een deel van de groep heeft nog een 6^e bijeenkomst gehad.

De data waren:

Maandag 25 maart (startavond) in Nijkerk

Maandag 1 april in Woudenberg

Maandag 15 april in Hoevelaken

Maandag 6 mei in Nijkerk

Woensdag 15 mei in Hooglanderveen

Dinsdag 11 juni (extra bijeenkomst met deel van de groep)

De Dialoog is begeleid door vier procesbegeleiders. Voor dit thema waren dat Nolly de Heus, Linda Burgler, Démiencke Brinkman en Femke van der Kolk.

2.3 Vervolg

De gezamenlijke themaboeken worden aangeboden aan de Stuurgroep Strategische Agenda en worden daarna voorgelegd aan colleges en raden van de negen gemeenten. De raden nemen de voorstellen die binnen de kaders blijven in principe over van de dialooggroepen, tenzij er zwaarwegende (politieke) argumenten zijn. In dat geval beargumenteren zijn hun keuzes. Het – door de dialooggroep opgeleverde – actieplan vormt deels input voor de op te stellen Regionale Energie Strategie (RES). Een deel van de voorstellen zal worden aangeboden. Het andere deel komt in de Regionale Strategische Agenda.

3. Vraagstelling

3.1 Hoofdvraag

Door de gemeenteraden is de volgende vraag voorgelegd aan de dialooggroep:

De dialooggroep ontwikkelt aanvullend op wat al loopt een actieplan om te komen tot een CO₂-reductie van 49% in 2030 (t.o.v. 1990).

3.2 Uitwerking hoofdvraag

Het Actieplan¹ geeft antwoord op de volgende deelvragen:

- Welke alternatieve energiebronnen kunnen hiervoor worden ingezet?
- Hoe borgen wij innovatie, kennis en financieringsconstructies?
- Hoe wordt draagvlak gecreëerd?
- Hoe maken we het SAMEN betaalbaar?

3.3 De kaders Energietransitie en duurzaamheid

Voor het thema Energie hebben de negen gemeenteraden de volgende kaders meegegeven.

Proces

- Het voorstel van de Dialooggroep is uiterlijk 1 juli 2019 beschikbaar, waarna besluitvorming na het zomerreces zal plaatsvinden
- Het proces t.a.v. de Regionale Energie Strategie en het proces t.a.v. de Dialoog over Energie moeten op elkaar worden afgestemd voor wat betreft inhoud en proces
- Alle belangen zijn – zo mogelijk – vertegenwoordigd in de Dialooggroep
- Alle deelnemers committeren zich aan de voorkant expliciet aan de opgave en de kaders
- Het voorstel van de Dialooggroep is SMART geformuleerd

Inhoudelijk

- De voorstellen mogen niet strijdig zijn met gemeentelijk beleid
- Het plan bevat stappen om te komen tot opwekking, opslag, distributie en ruimtelijke inpassing
- Het plan geeft aan wie (marktpartijen en overheden) welke actie uitvoert
- In het plan worden meetbare tussendoelen opgenomen die aantoonbaar per te noemen datum realiseerbaar zijn
- De verduurzaming van woningen is geen onderwerp voor de Dialooggroep (elders belegd)
- De broeikasgasvermindering via verduurzaming van woningen mag worden beschouwd als bijdrage aan de strategische opgave
- CO₂ vermindering die bereikt wordt via het thema “Circulaire economie” mag worden beschouwd als bijdrage aan de strategische opgave

¹ De Dialooggroep heeft een Actieplan opgesteld. Dit is op 24 juni aan de 9 raden aangeboden. De inhoud van het Actieplan maakt onderdeel uit van dit themaboek.

- Maak de afweging tussen belasting van het milieu en economisch nut zichtbaar in de voorstellen
- Er wordt naar gestreefd zoveel mogelijk lokaal, wat bijdraagt aan regionaal, energie op te wekken. Toelichting: dit is het streven, maar hier moet niet rigide mee om worden gegaan

Financieel

- Bij de voorstellen wordt gekeken welke partijen gaan bijdragen aan de financiering
- De voorstellen zijn aantoonbaar financieel haalbaar voor marktpartijen en overheden

4. Het thema Energietransitie en Duurzaamheid: de feiten

De kracht zit in de kennis en kunde van de mensen die in het dialooggroep zitten. Daar waar nodig levert de gemeentelijke organisatie van te voren, maar ook tijdens het proces, feitelijke informatie aan zodat de groep het werk adequaat kan uitvoeren.

4.1 Wat is er al bekend?

Het thema voor dit Themaboek is Energietransitie en Duurzaamheid. Het hoofddoel en de context van dit thema is om te komen tot een CO₂-reductie van 49% in 2030. Onderstaan een overzicht van de ambities, lopende initiatieven van de 7 betrokken gemeenten en informatie over de RES.

4.1.1. Ambities gemeenten t.a.v. energietransitie & duurzaamheid

Amersfoort

- 100% CO₂-neutraal in 2030.

Baarn

- In 2030 klimaatneutraal.

Bunschoten

- In 2020, ten opzichte van 2014, 10% minder energiegebruik realiseren.
- 14% van de verbruikte energie door bedrijven, inwoners en de gemeente zelf is duurzaam opgewekt in 2020 met een stijging naar 16% in 2023 duurzaam opgewekte energie.

Eemnes

- Het gebruik van energie moet worden verminderd en energie moet duurzaam worden geproduceerd.
- Isolatie van gebouwen is nog steeds een efficiënte manier om energie te besparen. De komende 4 jaar wordt dit verder bevorderd bij gemeentelijke gebouwen, huurwoningen en koopwoningen. De gemeente zorgt voor goede voorlichting.
- Bij het aanbrengen van zonnepanelen, kiezen wij nadrukkelijk voor aanbreng op alle soorten gebouwen. De gemeente moet hierbij de nodige maatregelen faciliteren (en mogelijk voorfinancieren) in het algemeen belang.
- Voor het aanbrengen van extra zonnepanelen ligt de prioriteit bij het bebouwd oppervlak.

Leusden

Ambities ten aanzien van energie:

- In 2040 is Leusden energie-neutraal, maar liever sneller.
 - o Leusden bouwt energie-neutraal en circulair. Dat wil zeggen: op door de gemeente uit te geven gronden kan alleen energieneutraal worden gebouwd. Voor projecten, waarvoor planologische medewerking wordt gevraagd, worden initiatiefnemers gestimuleerd energieneutraal te bouwen.
 - o In 2020 is 20% van de lokale energievraag lokaal opgewekt.

- Bestaande bouw heeft in 2020 gemiddeld label B.
- In 2030 is 25% van de bestaande woningen NOM-gerenoveerd.
- In 2024 is asbest in daken verwijderd en waar mogelijk zonnepanelen erop.
- De Leusdense bedrijven investeren in de duurzame technieken die binnen 5 jaar zijn terugverdiend.

Doelentabel Energieakkoord Leusden 2.0

Hoofddoel: Leusden Energieneutraal uiterlijk in 2040 of zo veel eerder als mogelijk is.

Jaartal doel	Beschrijving doel
2020	1. 84 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 47 ha zonneweide of 4 windmolens van 3 MW²) 2. 14% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek t.o.v. 2016 3. 2% van de woningen is Nul-op-de-Meter 4. Alle nieuwbouw wordt aardgasloos opgeleverd 5. Er is met tenminste 2 woningen per wijk ervaring opgedaan met Nul-op-de-Meter renovatie
2025	1. 199 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 110 ha zonneweide of 8 windmolens van 3 MW) 2. 35% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek t.o.v. 2016 3. 10% van de woningen zijn energieneutraal, w.o. Nul-op-de-Meter 4. 80% gemeentelijke gebouwen, inclusief scholen, zijn energieneutraal
2030	1. 380 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 211 ha zonneweide of 16 windmolens van 3 MW) 2. 61% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek t.o.v. 2016 3. 40% van de woningen is energieneutraal, w.o. Nul-op-de-Meter 4. Het buitengebied is netto energieleverend (na 2027) 5. Alle gemeentelijke gebouwen, inclusief scholen, zijn energieneutraal
2040	1. Leusden is netto energieneutraal 2. 600 TJ lokaal duurzaam opgewekt (komt overeen met 334 ha zonneweide of 26 windmolens van 3 MW) 3. 100% reductie fossiele energie door besparing en duurzame opwek t.o.v. 2016 4. Woonwijken in Leusden zijn energieneutraal 5. In 2040 is Leusden aardgasloos voor de verwarming van gebouwde omgeving 6. Het buitengebied is netto energieleverend (na 2027)

Soest

- Soest heeft zich aangesloten bij landelijke doelstelling CO₂-neutraal en gasloos in 2050 en 49% reductie CO₂-uitstoot in 2030. Om dit te kunnen halen is een Energiemix opgesteld voor Soest, die ervan uitgaat dat Soest voor 2050 ook sowieso 48% energie moeten besparen.
- We werken in 2019 aan ons programma Energietransitie en focussen op 4 pijlers: wonen, werken, duurzame mobiliteit en gemeente als voorbeeld.

Woudenberg:

- Algemene ambitie: Gemeente Woudenberg is in 2030 een duurzame gemeente, waarbij iedereen meewerkt om duurzaamheid na te streven.

² In werkelijkheid zal dit natuurlijk voor een belangrijk deel gerealiseerd worden op andere wijze dan zonneweides en windmolens, zoals op daken van woningen en bedrijfsgebouwen.

- In 2019 wordt gestart met een nieuw duurzaamheidsplan, waarin we wel een concrete ambitie willen opnemen. Dat wordt waarschijnlijk een ambitie die vergelijkbaar is met de landelijke ambitie, 49% CO2-reductie in 2030 en 95% in 2050.

4.1.2 lopende initiatieven in de regio t.a.v. CO2-reductie

Amersfoort

- Lopende concrete initiatieven voor grootschalige opwek in Amersfoort:
Wind op Isselt (2 windmolens)
Wind op De Hoef Oost nabij Knooppunt Hoevelaken (2 windmolens)
Zonneveld Meander (10 ha)

Baarn

- De gemeente heeft een subsidie verstrekt aan een bureau dat voorlichting geeft aan bedrijven over energiebesparing en duurzame opwek;
- De energietoepassing EnergiekBaarn geeft voorlichting aan inwoners over verduurzaming van hun woning;
- Sportverenigingen doen een 'battle' waarbij ze strijden om wie de meeste energie kan besparen;
- De woningcorporatie Eemland Wonen is bezig al haar woningen naar label B te brengen; dit is opgenomen in de prestatieafspraken;
- De gemeente investeert in verduurzaming van haar panden; zo worden er zonnepanelen geplaatst op het dak van de brandweer en op het dak van een school;
- De gemeente voert een pilot uit waarbij minima zonnepanelen in bruikleen krijgen en besparingstips ontvangen;
- Met behulp van een VNG subsidie is een tweetal 'referentiewoningen' in kaart gebracht. Hiermee wordt een voorlichting- en adviestraject opgezet voor de bewoners van dit type woningen.
- De gemeente neemt deel aan activiteiten die worden georganiseerd in het tripartite 'Baarns Klimaatakkoord' (BKA);
- De gemeente plaatst laadpalen in de publieke ruimte;
- De gemeenteraad heeft een verordening duurzaamheidslening aangenomen;
- De gemeente laat een routekaart ontwikkelen waarin bouwstenen worden uitgewerkt om te komen tot energieneutraal in 2030;

Bunschoten:

- Energie in Bunschoten: zelfde opzet (en projectleider) als Woudenberg. Verduurzamen van bestaande particuliere woningen, focus ligt nu op jaren '70. Via de website kunnen bewoners een energiescan van hun huis maken. Verder is voor verschillende type woningen een aanpak opgesteld hoe de woning verduurzaamd kan worden.
- Notitie Duurzaamheid: Duurzaamheidslening van woningeigenaren en Stimuleringslening voor maatschappelijke organisaties (o.a. sportverenigingen) om duurzaamheidsmaatregelen te bekostigen.
- In 2019 wordt een nieuw duurzaamheidsplan opgesteld met o.a. meer over aardgasvrij wonen en duurzame mobiliteit (laadpalen).
- Zonnepanelen op gemeentehuis
- Diverse aanvragen (Ventolines, TPSolar) voor een zonnepark, in de wacht totdat RES rond is.
- Ontwikkelen duurzaam 4^e eiland Rengerswetering: Rengerswetering 4^e eiland wordt aardgasloos.
- Verduurzamen gemeentelijke gebouwen / nieuw bouwen , o.a. gemeentehuis , brandweerkazerne en gemeentewerf
- Onderzoeken nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein i.r.t. duurzaamheid / gasloos

Leusden:

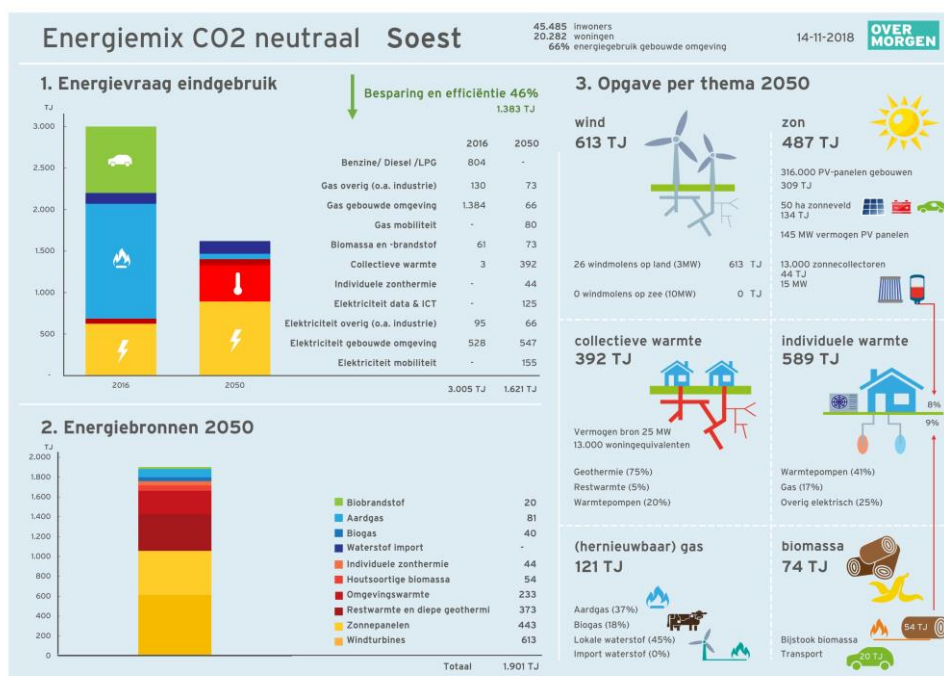
- Eén initiatief ten aanzien van een zonneweide. Circa 1,5 hectare.
- Twee postcodecoöperaties van elk circa 250 panelen (op daken).

Eemnes

- Zonneveld A1 (6,8 ha) - ca. 19.000 panelen - ca. 5 mln kwh per jaar;
- Gebouwgebonden financiering voor verduurzaming naar aardgasvrij van bestaand bouw via Baatbelasting;
- Verduurzaming gemeentelijke gebouwen/scholen (o.a. energieneutraal 'Huis van Eemnes', Aardgasvrij schoolgebouw Schoolpad 1 en zonnedak van 182.000 Watt op gemeentehuis)
- Duurzaamheidslening voor particulieren;
- Stimuleringslening verduurzaming bedrijfsgebouwen;
- Project 'Micro Energie Trading' = Horizon2020-project voor blockchain;

Soest:

- Gemeentelijk Duurzaamheidsplan 2016-2020 (21 projecten om CO2-uitstoot te verminderen), inwonerinitiatief Energie Actief Soest (huis aan huis bezoeken wijken Klaarwater en Soestdijk- t Hart), Bedrijven Alliantie Energiezuinig Soest (treffen van no regret Energiebesparende maatregelen bij huishoudens in Klaarwater en Soestdijk- t Hart), zonnepanelen (en andere besparende maatregelen n het gemeentehuis zoals LED) op gemeentehuis, zonnepanelen op bedrijven, Bedrijven Platform Duurzaamheid (bedrijven treffen energiebesparende maatregelen). Een aantal zonne-initiatieven: squarewise, solar-ew, ventolines.
- Soest stelt in 2019 haar programma Energietransitie opstellen, samen met partners en stakeholders. In het programma staat het geheel aan inspanning die zowel door de gemeente als de samenleving worden gedaan om de energietransitie in Soest op een goede manier mogelijk te maken.

Woudenberg:

- Energie in Woudenberg: project om het verduurzamen van de bestaande particuliere woningen te versnellen. In samenwerking met stichting Duurzaam Woudenberg en met

betrokkenheid van bedrijven, makelaars, energieadviseur en –coaches worden inwoners gestimuleerd om hun woning te verduurzamen door informatie zo concreet mogelijk te geven en mensen te ontzorgen.

- Postcoderoos: door middel van de regeling verlaagd tarief kunnen mensen die geen zonnepanelen op hun eigen dak kunnen (of willen) leggen meedoen met deze regeling. Hier worden zonnepanelen op een groot dak gelegd en kunnen mensen een zonnepaneel in de vorm van een certificaat aanschaffen. Via de energiebelasting krijg je dan geld terug. Je kan aan het project meedoen als je woont in dezelfde postcode als waar de zonnepanelen liggen of postcode grenzend aan de zonnepanelen (vandaar de naam 'postcoderoos'). In Woudenberg wordt het dak van de brandweerkazerne binnenkort vol gelegd met zonnepanelen.
- Dit jaar wordt een routekaart 'Expeditie Duurzaamheid' geschreven (met als basis de uitkomsten van de dialoog).
- Verduurzamen gemeentelijke panden: energiescan uitgevoerd en deze zal worden opgenomen in de onderhoudsplannen.
- Vervangen lantaarnpalen: is reeds gebeurd. Alle lantaarnpalen hebben duurzame ledverlichting en een systeem waarmee de verlichting op afstand bedienbaar is. Daarnaast zijn de oude lantaarnpalen gedemonteerd.
- Plaatsen van laadpalen voor elektrische voertuigen.
- Ontwikkelen energie neutrale woonwijk Hoevelaar.
- En nog meer kleinere projecten (bv. Boomplantdag, repaircafé, fairtrade gemeente).

4.1.3 REGIONALE ENERGIE STRATEGIE

Wat is een RES?

De RES is een **instrument** om met maatschappelijke partners/ bedrijfsleven en bewoners te komen tot regionaal gedragen keuzen voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie-infrastructuur. Daarmee kan in de regio invulling worden gegeven aan de afspraken uit het Klimaatakkoord zoals deze gemaakt zijn gemaakt aan de sectortafels voor Elektriciteit en Gebouwde omgeving. De RES heeft een horizon van 2030 met een doorkijk naar 2050.

De RES is ook een manier om **samenwerking** tussen alle regionale partijen te faciliteren bij de voorbereiding en de implementatie van projecten. Door samenwerking van de provincie, waterschappen, gemeenten, de netbeheerders, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en burgerinitiatieven te bevorderen kunnen gezamenlijk gedragen keuzes worden bevordert. De RES biedt daarbij tevens een bouwsteen voor het omgevingsbeleid van gemeenten, provincies en Rijk, waarin integrale besluitvorming over de fysieke leefomgeving plaatsvindt. Daarmee krijgen bedrijven en burgers meer zekerheid voor het doen van investeringen.

De RES is een **product** waarin staat beschreven welke strategie de regio hanteert om energiedoelstellingen te bepalen en te behalen. Dit betekent dat er inzicht wordt geboden in de mogelijkheden voor regionale opwek en besparing, keuzen die gemaakt worden op basis van de verkenningen, verdeling van bronnen (voor warmte) en de consequenties voor de energie-infrastructuur én een overzicht van lopende projecten, plannen en strategische keuzes.

Hoewel de doelstellingen in het Klimaatakkoord langjarig vastgehouden worden, is de wijze waarop deze doelen het best kunnen worden gerealiseerd onzeker. Dit vraagt om een adaptief en iteratief proces met elke twee jaar een herijking van de aanpak. Twee jaar na de RES 1.0 volgt een RES 2.0; en zo verder. Deze tweejaarlijkse convergerende aanpassingscyclus (plan-do-check-act)

borgt dat de RES aansluit bij de wettelijk vereiste investeringsplannen van de netbeheerders. Maar ook in toenemende zin de benodigde zekerheid vastlegt voor warmtetransitieplannen van wijken. Niet alleen de optimale aanpak, maar ook de kwantitatieve doelstellingen kunnen in de loop der jaren veranderen. 49% CO₂-emissiereductie in 2030 is dan ook een tussenstap naar nog hogere doelstellingen in 2050. De nu op te stellen RES (1.0) wordt daarom periodiek herijkt en geactualiseerd. De RES is daarmee ook een **proces**.

Waaruit bestaat de op te stellen (concept-)RES?

De (concept-)RES bestaat uit een onderdeel elektriciteit en een Regionale Structuur Warmte.

a. Het product voor het onderdeel elektriciteit kent de volgende onderdelen:

Een strategie voor een onderbouwd en afgewogen aanbod van de regio wat betreft mogelijk op te stellen duurzaam opwekvermogen minimaal onderverdeeld in zon en wind. Concreet betekent dit:

- Een regionale invulling van het op te stellen vermogen in MW (en verwachte MWh) voor hernieuwbare energie op land en de betekenis hiervan voor de elektriciteitsinfrastructuur. Rekening wordt gehouden met ruimtelijke kwaliteit, regiospecifieke kansen, maatschappelijk draagvlak en de afweging met andere (ruimtelijke) belangen. Er wordt uitgegaan van overprogrammering om de nationale doelstellingen te kunnen halen.
- Kleinschalig zon-op-dak wordt betrokken bij de RES. Het extra vermogen wat boven de verwacht autonome groei van 7 TWh gerealiseerd kan worden, mag meegerekend worden als extra ambitie bovenop de 35 TWh.
- Een heldere en herleidbare onderbouwing van het aanbod en de keuzes voor potentiële zoekgebieden die benut kunnen worden. Indien mogelijk worden deze zoekgebieden ook op kaart getoond.
- Een beschrijving van het doorlopen proces, met daarin uitgewerkt welke relevante stakeholders zijn gesproken en betrokken in het proces en een beschrijving van hoe die betrokkenheid er in de toekomst uit zal zien.

b. De Regionale Structuur Warmte bestaat uit:

- Een door de Stuurgroep gevalideerd overzicht van alle beschikbare warmtebronnen.
- Een door de Stuurgroep gevalideerd overzicht van de totale warmtevraag.
- Een door de Stuurgroep gevalideerd overzicht van de bestaande en geprojecteerde infrastructuur voor warmte.
- Beschrijving van wat realistisch gezien (wanneer en voor hoe lang), de in te zetten warmtebronnen zijn in relatie tot de warmtevraag. Hierbij gaat het niet alleen om tijd maar ook om de kosten.

Naast bovenstaande meer kwantitatieve beschrijving bevat de Regionale Structuur Warmte ook een kwalitatieve beschrijving van:

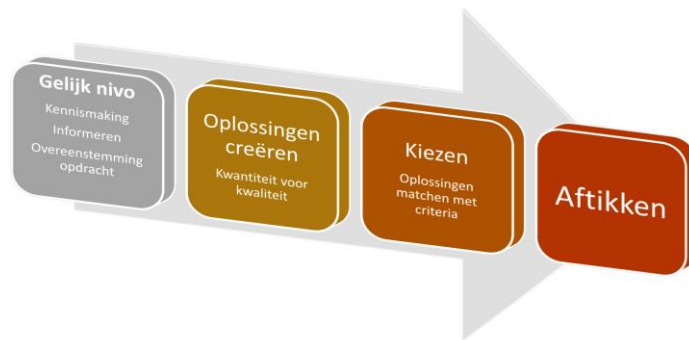
- De relevante stakeholders die zijn gesproken en betrokken in het proces en een beschrijving van hoe de betrokkenheid er in de toekomst uit zal zien.
- Een procesvoorstel hoe wordt verwacht beschikbare bronnen, warmtevraag en infrastructuur logisch efficiënt en betaalbaar te gaan koppelen.
- Het afwegingskader voor het bepalen van de bruikbaarheid van een bron.
- Het afwegingskader voor de omgang met warmtebronnen binnen de regio, waarmee een verdeling van warmte mogelijk gemaakt gaat worden.

4.2 Informatie van de deelnemers aan de Dialoog

Zie bijlage 4.

5. De stappen

De Dialoog is een aantal stappen doorlopen, waarbij in elke stap dit themaboek is aangevuld. Van belang was dat aan het einde van de Dialoog de vragen die in Hoofdstuk 3 geformuleerd zijn, zijn beantwoord. Dit zal terugkomen in Hoofdstuk 6.

- Stap 1 Kick-off bijeenkomst. Het eerste deel van deze avond stond in het teken van gezamenlijke kennisoverdracht (zoals spelregels en kaders). Het tweede deel van de avond ging om de kennismaking binnen de dialooggroepen. De belangen werden hier voor het eerst gewisseld en een ieder gaf aan wat hij of zij in wilde brengen en bij kon dragen. Voor iedere deelnemer was een map met relevante stukken beschikbaar.
- Stap 2 1^e bijeenkomst: ontwikkelingen, kansen en bedreigingen
- Stap 3 Tussen de 1^e en de 2^e avond is de deelnemers gevraagd om vast met 5 acties voor het actieplan te komen.
- Stap 4 2^e bijeenkomst: Inzicht in de materie (Overmorgen) en genereren van oplossingen
- Stap 5 Ter voorbereiding op de 3^e bijeenkomst is gevraagd om perspectiefkaarten met voorstellen te vullen.
- Stap 6 3^e bijeenkomst: Verdiepen en verrijken
- Stap 7 Tussen de 3^e en de 4^e bijeenkomst is een reactie door Overmorgen beschikbaar gesteld op alle voorstellen. Ook is aan de deelnemers gevraagd vast na te denken over de wijze van presenteren van het eindproduct en is er verder gewerkt aan de uitwerking van de perspectiefkaarten.
- Stap 8 4^e bijeenkomst: Afronden
- Stap 9 5^e bijeenkomst: Puntjes op de i
Met een deel van de groep is gewerkt aan het maken van de presentatie voor de raadsledenbijeenkomst en afronden actieplan; dit is tevens het eindresultaat van deze groep.

6. Resultaten

In de bijeenkomsten in de themaboekfase is door de groep aan de stappen gewerkt zoals beschreven in het vorige hoofdstuk. Per avond was er een bezetting van zo'n 28 tot 40 personen. Onderstaand treft u samengevat de opbrengsten van de bijeenkomsten aan. De gedetailleerde opbrengst treft u in de bijlagen. De groep heeft gekozen om haar eindproduct in de vorm van een Actieplan aan te bieden. Dit Actieplan treft u aan in bijlage 10 en vormt onderdeel van dit themaboek.

6.1 Kick off bijeenkomst (25 maart 2019)

In de eerste bijeenkomst hebben de deelnemers kennis gemaakt met elkaar aan de hand van een aantal vragen. Voor een impressie van de resultaten verwijzen we naar bijlage 3.

Tevens is de vraag/opdracht van de gemeenteraden toegelicht en besproken. Hetzelfde geldt voor de kaders die zijn meegenomen. Er is toelichting gegeven op de spelregels en het themaboek. Aan de deelnemers is gevraagd na te denken over de vraagstelling.

6.2 Ontwikkelingen, kansen en bedreigingen (1 april 2019)

Deze avond is gestart met een terugblik op de startbijeenkomst. Vervolgens heeft de groep nader kennis met elkaar en de procesbegeleiders gemaakt. Daarna is er gewerkt aan het in beeld brengen van ontwikkelingen, kansen en bedreigingen.

De resultaten van deze avond vindt u in bijlage 4 tot en met 6.

6.3 Inzicht in de materie (Overmorgen) en oplossingen genereren (15 april 2019)

Tijdens deze bijeenkomst van de dialooggroep energietransitie en duurzaamheid is hard gewerkt aan het genereren van voorstellen. Het was mooi en inspirerend om te zien dat iedereen zo constructief meedenkt. Resultaat van de avond is dat er 36 voorstellen liggen. Ook zijn deze avond afspraken gemaakt over wie welk actiepunt gaat uitwerken in een perspectiefkaart.

Zie bijlage 7 voor de opbrengst van deze avond.

6.4 Verdiepen en verrijken: kiezen van de oplossingen (6 mei 2019)

Deze avond zijn de ideeën aangevuld en geprioriteerd. Ook was er tijd voor het pitchen van de voorstellen. En dan in het bijzonder die voorstellen die rode stickers hadden gekregen. Ook deze avond is gewerkt aan de hand van de thema's

- Gebouwde omgeving
- Mobiliteit
- Financiële arrangementen
- Opwekking energie
- Duurzame werkgelegenheid en lokale economie
- Transport energie
- Voorlichting en draagvlak
- Overig

Zie ook bijlage 8

6.5 Afronden: Toetsing voorstellen en eindproduct van de groep (15 mei 2019)

Op deze avond is de laatste hand aan de voorstellen gelegd. Ook is gekeken of de opgave zoals gesteld door de raad inderdaad van een antwoord was voorzien. Verder is gewerkt aan het Actieplan, zie bijlage 9 voor het hele plan, en vooruitgekeken naar de raadsledenbijeenkomst op 24 juni.

6.6 Extra bijeenkomst 11 juni

Tijdens deze extra bijeenkomst is door een deel van de groep gewerkt aan het afronden van het Actieplan en de presentatie voor de raden op 24 juni 2019. Ook is aandacht besteed aan het Themaboek dat naast het Actieplan opgeleverd moet worden.

6.7 Bijeenkomst raadsleden 24 juni 2019

Op de raadsledenbijeenkomst op 24 juni 2019 hebben de 3 dialooggroepen de resultaten van hun groepen gepresenteerd. Er hebben zich 2 deelnemers gemeld om de presentatie voor de dialooggroep te verzorgen, in overleg met de procesbegeleiders. Er is een boompje aangeboden met alle voorstellen erin, van laaghangend fruit tot voorstellen voor de toekomst hoog in de top.

6.8 Conclusies en vervolg

Aan de hand van de uitkomsten van de dialoogbijeenkomsten, komt de dialooggroep de tot volgende conclusies:

- De opgave is zowel groot als complex; het betreft een enorme uitdaging en duidelijk mag zijn dat we dit niet redden met het plaatsen van 1 windmolen;
- Ook het antwoord op de opgave om in 2030 49% CO₂-reductie halen, is kwantitatief zeer complex;
- De groep was in de beperkte tijd niet in staat om een professioneel doorgerekend actieplan op te leveren. Dit sluit aan bij het landelijk beeld; noch kabinet noch onderzoeksbureaus blijken daar toe in staat;
- Wat dan wel? Een aantal interessante voorstellen ingedeeld in 7 categorieën en uitgewerkt in 35 acties. Een eerste berekening van CO₂-reductie per actie is gemaakt door bureau Over Morgen;
- Wat zit er niet in? Eenheid uitgedrukt in MW(h), ruimtelijke impact, benodigde energieopslag als het vraagpatroon anders is dan het aanbod en een financiële doorberekening;
- Met een aantal acties kunnen gemeenten/regio direct al aan de slag!

Aanbevelingen

De dialooggroep komt tot de volgende aanbevelingen:

- Verzoek aan de raden om in te gaan op alle voorstellen en aan te geven waarom wel/niet vervolg ergens aan wordt gegeven;
- Vraag en aanbod van energiedragers moet integraal op elkaar zijn afgestemd;
- Om het energiesysteem stabiel en flexibel te houden, is buffering noodzakelijk;
- Maak onderscheid tussen bewustwordingsvoorstellen en de voorstellen voor een substantiële CO2-reductie;
- Prioriteer en normeer de voorstellen met betrekking tot CO2- reductie door middel van nader onderzoek naar onder andere kosten en ruimtebeslag;
- Begin met de bewustwordingsvoorstellen en faciliteer/investeer in lokale samenwerking(en);
- Sluit bij de uitwerking van dit actieplan aan bij de reeds bestaande netwerken/verenigingen/stichtingen/lopende initiatieven;
- Begin met het “laaghangend fruit”: voorstellen waar je als gemeente direct mee aan de slag kunt gaan (lokaal/regionaal);
- Blijf de kennis en kunde vanuit de samenleving benutten/betrekken bij bijvoorbeeld de RES t.b.v. kennisinbreng én draagvlak. (Een aantal deelnemers van deze dialooggroep wil hierbij graag actief betrokken blijven.)

BIJLAGE 1 DEELNEMERSLIJST

Belang	Organisatie
Inwoner	Energie Actief Soest
Inwoner	Inwoner Baarn
Inwoner	Inwoner Nijkerk
Inwoner	Inwoner Bunschoten
Inwoner	Stichting duurzaam Woudenberg
Inwoner	Nederlands Windenergie Associatie
Inwoner	Inwoner Amersfoort
Jongeren	Jongeren
Jongeren	NMU (jongeren)
Agrariërs & eten	Eetbaar Soest
Agrariërs & eten	LTO Eemland
	LTO Gelderse Vallei
Belangenorganisaties	HLVE
Netbeheerder	Stedin (Rotterdam, Utrecht)
Bedrijfsleven en bedrijven/projecten gericht op duurzaamheid	Fit Our Future
	A. van de Groep
	ABB Fabrikant
	Warmtebedrijf Amersfoort
Waterschap	Waterschap Vallei en Veluwe
Woningcorporaties	Woningstichting Nijkerk
	De Alliantie
Landschap, Natuur & Milieu	Eemland300
	IVN
	Vogelwerkgroep
	Natuur en Milieufederatie Utrecht
	St. De Groene Belevens Natuur & Duurzaamheids centrum Leusden
Kennis en advies	Makelaardij
	Inwoner, Herman De Groot Ingenieurs
	Unica
	DHV
	Kennis inbreng vanuit werken ideeën, "energie is leuk"
	Duurzaamheidswerkgroep / RH DHV
Energiecoöperaties	Energiek Baarn
	Eemnes Energie
	Samen Energie & Soesterwijkwiek
Aannemers/ bouwbedrijven	A. Hak Infrastructuur voor energie en water

BIJLAGE 2 SPELREGELS voor de Dialoog

U bent belanghebbende op dit thema en gaat daarover de komende periode met anderen in gesprek. Samen behartigt u alle – of zoveel mogelijk – belangen en invalshoeken.

Het doel is om gezamenlijk te komen tot de kern van het vraagstuk én de oplossing(en).
Hoe kunt u dat doen? Hieronder enkele handvatten en spelregels voor u en uw collega-experts.

Om tot een goede dialoog te komen is het belangrijk om:

- Nieuwsgierig te zijn naar de overtuiging van de ander en de ander eerst te willen begrijpen, in het besef dat verschillende opvattingen naast elkaar kunnen bestaan;
- Vooruit te kijken en te realiseren dat een individueel belang ondergeschikt kan zijn aan een groter/collectief belang;
- Vooral te zoeken naar de overeenkomsten;
- Te beseffen dat alle belangen even zwaar wegen en dat de inbreng van elk lid van de dialooggroep gelijkwaardig is;
- Het gesprek in de dialooggroep te voeren op basis van feiten en argumenten;
- Ruggenspraak te houden met de achterban (indien van toepassing);
- Prudent om te gaan met wat u hoort in de dialooggroep.

BIJLAGE 3 Impressie kennismaking Kick Off Bijeenkomst 25 maart 2019

Belangenorganisaties

Naam	Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
1. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			

Bedrijfsleven

Naam	Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
1. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

Verkeer & Vervoer

Naam	Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
1. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
2. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			

Energiecoöperaties

Naam	Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
1. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
2. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
3. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
4.			
5.			

Landschap, Natuur & Milieu

Naam	Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
1. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
2. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
3. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
4. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
5. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
6.			
7.			

Bedrijven / projecten gericht op duurzaamheid

Naam	Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
1. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
2. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
3. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
4. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
5. [Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]	[Handwritten]
6.			
7.			
8.			
9.			

BIJLAGE 4 Materiaal Bijeenkomst 1 april

Belangen Dialoog Energietransitie en Duurzaamheid

Inwoners		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
Energie Actief Soest	burgers in beweging brengen	motivatie
N.v.t.	Belangrijkste onderwerp voor de samenleving tot 2050	motivatie
	Iedereen wordt erdoor geraakt en het is een complex onderwerp	Creativiteit Kennis (theoretisch)
	Draagvlak	Kennis, ervaring hinder
Stichting duurzaam Woudenberg	duurzame samenleving	energiecoach
Nederlands Windenergie Associatie	De aarde goed achterlaten voor de volgende generatie	kennis van windenergie, netwerk in de windenergie, motivatie
	Betaalbare energietransitie met groot draagvlak bij de burger	kennis over duurzame energie, klimaat en duurzaamheid
	Tijd voor actie, maar geen stomme dingen doen	netwerk, kennis in energie (innovatie) sector + netwerk/kennis geo/GIS wereld

Jongeren		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
YouthforClimate Utrecht	Toekomst voor volgende generaties	stem voor de jeugd
burger	toekomst / interesse	stem voor de jeugd
NMU	jongeren geven wij 'm stem via "Watt nou?!"	stem van de jongere (maar pas na de zomer)

Agrariërs & Eten		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
Eetbaar Soest	Energiebesparing door ander voedsel	agro-ecologische kennis
LTO Eemland	Ruimte en kijken welk rol voor landbouw is voor energietransitie	boerenverstand
LTO Gelderse Vallei	Duurzame landbouw biedt tal van mogelijkheden voor de energietransitie. Welke rol kunnen wij binnen de regie hierin spelen.	agrarische kennis
Privé- intern	Meervoudig ruimtegebruik en PV plants	"bijen-verstand".

Verkeer & Vervoer		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
Inwoner, reiziger, RH DHV	Het kan/moet anders	ervaring/kennis
Inwoner	zuiniger vervoer	ervaring rail & EN

Belangenorganisaties

Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
HLVE (huurdersorganisatie)	kennis opdoen	wilskracht
HLVE (huurdersorganisatie)	Opkomen voor belangen huurders	kennis van inhoud en huurdersbelang

Netbeheerder		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
Stedin (Rotterdam, Utrecht)	tijdig transparant aanleggen	kennis over techniek en ACM/regels
Inwoner Amersfoort / RH DHV / Amersvolt	Het kan/moet anders	Ervaring inwoner kennis Omdenken
Inwoner	slim in een keer goed bouwen	ervaring DNVGL & Kennis elektrische netten
	Voorheen strateeg netbeheerder	

Bedrijfsleven + bedrijven / projecten gericht op duurzaamheid		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
Fit Our Future	Samen kom je verder	Kennis en ervaring met realiseren energietransitie
A. van de Groep Bunschoten Spakenburg, Haringweg 27	afval omzetten tot energie	34 installaties, elk 18.000000m3/jaar groen gas. Totaal 54 miljoen m3 groengas per jaar
A. van de Groep Bunschoten Spakenburg, Haringweg 27	afval omzetten tot energie	34 installaties, elk 18.000000m3/jaar groen gas. Totaal 54 miljoen m3 groengas per jaar
ABB Fabrikant	Verbeteren elektrische infrastructuur efficiëntie	kennis over gelijkspanning, wat een element is om minder verlies te hebben in ons stroomnet en besparen op grondstoffen zoals koper
Warmtebedrijf Amersfoort	Meer duurzame energie	Kennis collectief verwarmen, duurzame energieprojecten
STEDIN (Rotterdam, Utrecht)	Tijdig transport aanleggen Duidelijkheid	Kennis van techniek en ACM/Regels
DHV GL , inwoners	haalbare energietransitie die betaalbaar blijft	kennis techniek
Bedrijvenkring Scherpenzeel-Woudenberg	Behoeftte bij de bedrijven	
Bedrijvenkring Scherpenzeel-Woudenberg	Kennis delen	Netwerk van bedrijven

Waterschap		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
Waterschap Vallei en Veluwe	Medeondertekenaars RES'en + Energie beschikbaar	online tool met periodiek beschikbare energie. Wil om samen te werken.
Waterschap Vallei en Veluwe	Medeondertekenaars RES'en + Energie beschikbaar	online tool met periodiek beschikbare energie. Wil om samen te werken.

Banken / financierders		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?

Energiefonds Utrecht	Versnellen	Geld, netwerk, kennis
----------------------	------------	-----------------------

Woningcorporaties		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
Woningstichting Nijkerk	dagelijks werk onderhoud verduurzamen	ervaring met complexmatig verduurzamen
Woningbouwvereniging Gooi en Omstreken, Baarn Bunschoten	Zakelijk	Kennis
Stichting Eemland Wonen	Strategische inpassing	kennis
De Alliantie	Opgave in de energietransitie	kennis

Landschap, natuur & Milieu		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
Eemland300, IVN, Vogelwerkgroep	leefbare toekomst voor mijn en andermans kinderen, en voor flora en fauna	kennis landschap en natuur algemeen en in Eemland in het bijzonder. Educatie-netwerk natuur. Enige technische kennis.
Eemland300	Duurzaam omgaan met de natuur	
Natuurmonumenten	goede plaatsing wind + zon met zorg voor landschap en de natuur	kennis van landschap, flora en fauna
Natuur en Milieufederatie Utrecht	Tegengaan klimaatverandering - halen klimaatdoelen I Meer respect voor natuur en leefomgeving van mensen I duurzame energie projecten kunnen ook lusten brengen voor een gebied I ook mensen met een kleine portemonnee doen	kennis en kunde over duurzame energie I pleidooi voor goede participatieprocessen + financieel eigendom (50%) I advies over meenemen natuurbelangen bij wind en zon
St. De Groene Belevens Natuur& Duurzaamheidscentrum Leusden	Tegengaan klimaatverandering is belangrijk thema maar ook een splijtzwam in de samenleving	kennis en kunde van inwonersparticipatie, bewustwording creëren educatieprogramma's I alleen techniek is niet de oplossing, mensen moeten het ook willen overnemen

Kennis en advies		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
burger	meedoen	kennis diepe ondergrond
Makelaardij	Bewustwording /belang	kennis
burger, Herman De Groot Ingenieurs	kennis delen, regio ondersteunen bij aanpak CO2-reductie	kennis CO2 reductie en ervaring verduurzamingstrajecten
Unica, privé	kennis delen en passie	ontwerp, realisatie en advies energiecentrales, warmte-koude netten, bodemenergie, duurzame gebouwen
DHV (voorheen Kema) en privé	kennis inbreng vanuit werken ideeën, "energie is leuk	Haalbaarheidsstudies, QA@QC, veiligheid op gebied van (elektrotechniek), PV-plaats, EV, rail, etc etc
Duurzaamheidswerkgroep / RH DHV	Het kan samen veel slimmer (minder, minder CO2)	ervaring, inzicht, kennis
Burger	kennis delen	kennis energiematerie
Privé	meedoen	kennis warmtepompen

Energie coöperaties		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
Energiek Baarn	Bijdragen aan een toekomst voor generaties die na ons komen	collectief gedragen corporatieve CO2 besparende en groene energie opwekkende projecten oppakken
Eemnes Energie	Van, voor en door Eemnessers! Oplossingen vinden/aanbieden voor verduurzaming	kennis/informatie Zonnedaken Verduurzamingsoplossingen klein/groot
Energiek Baarn	Inwoners motiveren actief mee te werken aan verduurzaming	kennis en enige ervaring met benaderen en activeren inwoners
Samen Energie & Soesterwijkwiek	Verduurzaming van energiekopwekking	kennis en ervaring (strategisch) omgevingsmanagement

Aannemers / bouwbedrijven		
Organisatie	Motivatie	Wat breng je mee?
inwoner / huizenkoper	eisen voor energiezuinig bouwen	ideeën
Inwoner / ondernemer	kennismaken welke initiatieven er al lopen	meer dan 5 jaar energie en infrastructuurkennis

Bijlage 5 Dialooggroep Energietransitie en Duurzaamheid van 1 april

Verwachtingen

- Energiek, innovatief en creatief aan de gang.
- Duurzaamheid mogelijk maken voor alle bewoners in het gebied.
- Kennis van RES-proces, posities betrokken gemeenten in de regio.
- Informatie structuur.
- Niet direct oplossingen maar eerst een integrale verkenning dus zonder tussenschotten.
- Ben benieuwd hoe deze regio de eigenaar bewoners weet te motiveren om mee te doen. Corporaties noemen ze de startmotor maar twee derde van de bebouwde omgeving is in particuliere handen.
- Energietransitie inclusief Agrogeologie, bijvoorbeeld notenbomen in plaats van melkvee.
- Boeiende open dialoog en duidelijkheid over wie betaalt en wie bepaald.
- Het bepalen van de stappen die gezet moeten worden voor het bereiken van het doel. Vooral met praten over enkele losse producten waar over het integrale oplossing. Hoe gaan we het doen/voor elkaar krijgen.
- Binnen de regio niet alleen aandacht voor technische oplossingen maar ook het vraagstuk hoe je bewoners meekrijgt, draagvlak, gedragsverandering, participatie en eventueel ook educatie op de scholen.
- Een uitleg over het proces van deze samenwerking tussen de diverse gemeentes en daarnaast het beging van een fijne samenwerking.
- Dat we colleges gemeenteraden kunnen helpen met definiëren van paden/routes voor verduurzaming en identificeren van concrete no regret acties.
- Goede discussie inhoudelijk en uitleg over hoe verder.
- Ik hoop duidelijkheid te krijgen wat nodig is, wat er wordt verwacht en wat de landbouw hierin betekent.
- Samenwerken naar een duurzame toekomst.
- Een basis voor een succesvolle energietransitie, realistisch, haalbaar en betaalbaar.
- Betaalbare niet-dwangmatige energietransitie waarin echt duurzame energie het einddoel is met voldoende draagvlak in alle lagen van de bevolking.
- Kick-off bijeenkomst van 25 maart eventueel burgerparticipatie.
- De ingebrachte voorstellen uiteindelijk goed worden verwerkt. Verwachting van de verantwoordelijke mensen vooral een goed oor.
- Ik een stuk sturing kan geven in de energietransitie door de inbreng van mijn kennis. Ik hoop dat de uitkomst bruikbaar is om een duurzame infrastructuur op te zetten.
- Kansen voor samenwerking.
- Samen tot een plan te komen hoe (de regio) Amersfoort duurzaam kan worden.
- Open dialoog met goed geleid proces, met juiste stakeholders en met resultaat. Gedragen en uitvoerbare conclusies.
- Dat de agrarische ondernemers(landbouw) niet als de enige oplossing wordt gezien voor de gemeente om hun energiedoelen te bereiken. Maar er liggen vooral kansen en oplossingen. Ik verwacht een open kijk naar oplossingen.
- Energie uit water onder de aandacht brengen.
- Oprechte gesprekken met doe klimaatakkoord voor ogen. Goede afstemming met participatieprocessen rondom omgevingsvisies, RES.
- Richting geven aan de energietransitie.
- Bijdrage leveren aan oplossingen, gesprek voeren over energie, lokale inbreng/belangen en samenwerken.

BIJLAGE 6 KANSEN EN BEDREIGINGEN bijeenkomst 1 april

KANSEN 1e FLAP

Minder auto mobiliteit => beter OV
minder vervoer: - fietser/ fietspaden
lokaal werk door lokale ondernemers
besparen op energierekening
schonere lucht
pendelbus van station & P+R naar Amersfoort Zoo
meer fietsroutes voor lange afstanden
meer elektrische fietsen
nieuwe werkgelegenheid
minder afhankelijk van foute landen voor fossiele energie
meer OV in plaats van de auto
bedrijven: **veel** besparingspotentieel op installaties
woningen isoleren
comfortabel wonen
veel bossen => biomassa
kernenergie nieuwe vorm
fietsen naar school en werk: minde CO2
gebruik van Rijksgronden voor opwek duurzame energie
warmte uit oppervlakte water (bv uit Randmeren; Eem, Valleikanaal etc
veel water (oppervlaktewater) warmte onttrekken=> betere waterkwaliteit
warmte uit rioolwater bv uit effluent bij rioolwaterzuiveringen/ riolering
veel bedrijfsdaken: vol met pv panelen
waterstof (economie)
open warmtenetten
klimaatrechtvaardigheid
via verduurzaming achterstallig onderhoud oplossen

KANSEN 2e FLAP

behouden gas-net-werk voor transport waterstof
nieuwe ontwikkelingen/ innovatie
betaalbare energie: kernenergie; gas; waterstof
meer innovatie = meer werk
alternatieve energiebronnen = kostenbesparend
keuzemogelijkheden
het- introductie kernenergie
inzetten op waterstof ipv accu's
extra energieopbrengsten bedrijven ten goede van inwoners
energiebesparing inzetten voor verduurzamen
optimaal gebruik maken van de bestaande netwerken/ verbeteren
draagvlak: voorbeeldproject => goed voorbeeld doet volgen
kennis delen
draagvlak: voordelen wegen op tegen nadelen; lagere kosten; eigenaarschap
verduurzamen in bedrijf is kostenbesparing
samen betaalbaar; kosen verdelen op lange termijn
eigenaar en dus invloed op windenergie

KANSEN 3e FLAP

meer bewustzijn van duurzaamheid;
financiering lease groenleningen met zeer lage rente;
innovatie, kennis en financieringsconstructen borgen -) harde afspraken
en gunstige financiering;
nog vele daken beschikbaar (ook in buitengebied/ staldeuren);
lagere kosten;
eigenaar en invloed op warmtenet;
verbeteren van ventilatie in de woning. Hergebruik warmte;
zon -) daken benutten;
coole apps om licht en warmte en energieverbruik te regelen -)
"daddycool";
carport met zonnepanelen;
misschien kan ik met subsidie huis verbeteren/verduurzamen;
nieuwe laptemperatuur radiatoren -) mooi design;
energieneutraal worden -) kosten omlaag;
energierekening nu complex -) maak deze eenvoudiger;
energiebesparing woning;
tochtprobleem thuis oplossen;
nieuwe keuken, nieuwe verwarming, slimme apps in huis voor het
regelen van licht en stroom -) meer comfort in huis;
minder energieverbruik: isolatie; glas +++;
geen energiebelasting meer als ik "nul" op de meter;

KANSEN 1e FLAP

samenloop renovatie en verduurzaming
verlagen energie-import
verhogen zelfvoorzienendheid
impuls voor economie
integrale uitvoering comfort, gezondheid, kosten, groen etc.
verspilling tegengaan
technische ontwikkeling
belastingssystemen aanpassen
gasprijs/electra omhoog voor bedrijven (gelijk aan consument)
iedereen heeft het er over; klimaatstaking, klimaatwet e.d.
dus: meeliften op de golf van publiciteit
wind; zon; gas
snellere ontwikkeling waterstof
creativiteit/ nieuwe mogelijkheden
opgave dwingt tot samenwerking
dialoog tussen gemeenten
Europa is aan zet. Zij kunnen zich bewijzen
er ligt via natuur & milieu educatie een goede basis/
infrastructuur om jonge generatie te bereiken
jongere generatie/kinderen maken zich zorgen over de
toekomst en willen dat er actie komt
bewustwording van gedrag en energiebronnen

KANSEN 2e FLAP

krimp is een kans?
wijkaanpak maakt maatregelen goedkoper en creëert onderlinge
betrokkenheid;
grote besparingen bij bedrijven en huishoudens mogelijk;
nieuwe technologie inzetten/ betere afstemming;
80 km/pu rond Amersfoort levert CO2 besparing en kostenbe-
sparing op voor automobilist;
meer reparatie van spullen;
hogere accijns op benzine en diesel;
isolatiesubsidie;
goede fietsinfrastructuur is een topkans op auto te laten staan;
bouwen aan "state of art" ;
fouten uit verleden rechtzetten;
niet meer product gedreven economie maar dienst gedreven
je koopt geen lamp maar licht => aan de industrie de opdracht
om die lamp zo goed als mogelijk te produceren;
waterstof ook voor opslag en mobiliteit;
geothermie;
financieringen voor VVE's;

KANSEN 3e FLAP

oud beleid (gemeente) kan opengebroken worden;
crisis- en herstelwet;
regio Amersfoort heeft 2 windturbine bouwers (EWT en Lager-
weij) -) werk in de regio;
windmolens en zonnevelden moet de bewoners wat opleveren;
"welstand" versoepelen op isolatie + ??
meer sociale huurwoningen-) energie neutraal;
groene daken onder zonnepanelen -) meer koeling =
meer rendement en betere isolatie daken;
circulair bouwen. Duurzaam is meer dan energie zuinig;
veel ouderen wonen alleen -) mogelijkheid om woningen te
splitsen;
gemeente moet voortouw nemen in actief begeleiden van
wijken;
meer begeleiding van inwoners bij verduurzaming. Als
gemeente initiatief nemen bij kleine groepen;
woningen bouwen in de buurt van WERK -)
minder mobiliteit;
geld is geen doel maar moet een middel zijn

KANSEN 1e FLAP

innovatie

isolatie

meer mensen in arbeidsproces krijgen die in de "energiesector"

gaan werken;

samenwerking over (systeem)grenzen/belangen heen;

verduurzaming;

herstel van natuur, meer biodiversiteit door juiste?

bewustwording burgers;

kansen voor kernenergie (kleinere units);

zuiniger elektrische apparatuur;

klimaatdebat op basis van feiten;

draagvlak in straat/buurt/wijk/stad;

kleine kernreactor voor warmte + elektriciteit opwekking;

creëren draagvlak;

maatschappelijke bewustwording;

opslag energie;

meer biodiversiteit in de landbouw zodat lokaal voedsel kan worden

geproduceerd en geconsumeerd;

in een "betrekkelijk" eenvoudige operatie, zonder al teveel wijziging

van middelen en systemen de doelstelling behalen, middels algemeen

toepassing/ gebruik van waterstof;

betera verkeersdoorstroming;

grote systeemsprong t.a.v. energiebehoefte, opwekking en opslag;

verhogen van mijn woonlasten;

strengere isolatienormen/ energieverbruik;

energiebesparing

meer mensen in het arbeidsproces te krijgen die in de

energiesector gaan werken

KANSEN 2e FLAP

herintroductie bejaardentehuizen (nieuwbouw);

gemeentelijke herindeling;

CO2 budget per persoon;

energie op de bon;

energie-positieve gebouwen;

innovatie: windparken op zee;

alle snelwegen, spoorwegen en kanalen => zonnepanelen +

windmolens;

treinen ipv vliegen;

door goede participatie van diverse stakeholders kennis inzetten

voor oplossen energietransitie;

jongeren laten van zich horen en voeren druk op! Zorgen voor draagvlak

mindshift: local = beautiful; genoeg = genoeg;

minder CO2 meer biodiversiteit minder klimaatverandering, meer

bomen, minder problemen, meer blijdschap;

politieke consensus;

KANSEN 3e FLAP

de mensheid redden? Hopelijk.....

energiepositieve nieuwbouw;

alle platte daken bedekt met groen (waar mogelijk met zonnepanelen);

alle daken vol met zonnepanelen;

meer biologische productie/ eten;

lekker vegan eten;

meer permacultuur realiseren -) privé en zakelijk;

geen koeien maar biomassateelt

meer ruimte voor groen en spelen in de straat door minder auto's;

meer bomen; meer groen, groene tuinen etc.;

bewuster omgaan met eten; consumeren; producten; natuur, etc..;

minder sturing door/bepalende overheden -) meer initiatief bij de burger/bedrijven;

komst omgevingswet helpt de energietransitie (als het goed is!);

door burgers/cooperaties te betrekken meer bewustzijn ontwikkelen;

natuurbeheer gefinancierd door rendement windmolens;

burgerinitiatieven -) energiecooperaties ontwikkelen & exploiteren

geld verdienen met windmolens voor collectieve doelen -)

warmtetransitie bv natuur;

groen = poen; geld verdienen met duurzaamheid;

ONTWIKKELINGEN 1e FLAP

meer bomen, minder CO₂ (fruit- en notenbomen);
verlies biodiversiteit; steeds "grotere" afstand consument. Voedsel leidt tot verspilling;
hoe hoger de windmolens hoe minder je ervan nodig hebt en is veel goedkoper;
eenzaamheid groeit -) stimuleer samenwoning constructies-) daardoor minder energie;
afhankelijkheid van Russisch gas -) gevaarlijke ontwikkeling
draagvlak door rantsoenering. Basisbehoefte goedkoop, luxeconsumptie duur (eerste 1000 kWh goedkoop, daarna duurder;
goedkopere apparatuur. Waterstof, kernfusie;
efficiënter maken van ons elektriciteitsnet dmv gelijkspanning ipv wisselspanning;
grootschalige warmteopslag voor seizoenoverbrugging (hooftkosten)
hot cold storage;
buurt initiatieven geven; draagvlak, betrokkenheid en maakt het daardoor goedkoper (schaalvoordeel);
grondstoffen raken op. Hoe eerder we besparen hoe beter onze levenskwaliteit;
windmolens kunnen direct waterstof maken;
mensen willen wel maar de investeringen vooraf zijn hoog;
toegang tot financieringsconstructies nodig;
door woningen slimmer te maken kunnen we gecontroleerd onze energievraag sturen. Afvlakken vd piek/dal in het energienet;
isolatie huizen kan steeds goedkoper;
meer noodzaak te bespeuren voor energietransitie bij politici en burgers;
waterstof; UD Geothermie;
steeds meer lange afstandsvluchten :(thuisland aantrekkelijker maken;
steeds meer senioren voor wie een lange termijn investering niet nuttig lijkt;
financien: ECB drukt euro's -) gebruik die voor isolatie gebouwen;
te weinig aandacht voor besparen;
draagvlak onder druk;
veel nieuwe techniek, nog niet voldoende beproefd;
veel geld beschikbaar (economische voorspoed);
je krijgt draagvlak als je ook iets teruggeeft aan de omwonenden bv windmolens/zonnevelden;

ONTWIKKELINGEN 2e FLAP

landbouwgrond naar bosbouw -) geeft CO₂ reductie;
biogas;
warmtenet aanleggen;
brandstofcel;
waterstof;
kernenergie/ geo/ kennisbank;
opheffen regelgeving;
zeer gerichte info;
verduurzaming huizen en gebouwen geeft reactie in gas en electra;
woningen isoleren;

meer tijd nemen;
2 miljard afgeroomd door het Rijk voor gat in de begroting -)
terug naar cooperaties;
bewustzijn bij de burger;
door aangekondigde wijk warmteplannen gaan mensen op de rem;
nu niet investeren als niet duidelijk is wat plan vd wijk wordt
veel discussie betaalbaarheid: wie gaat betalen? Hoe duur wordt het?
draagkracht;
goede voorlichting;
klimaatdiscussie als splijtzwam in de samenleving: je bent heel erg voor
of bent heel erg tegen (lijkt het);
onduidelijkheid salderingsregeling;
zonnepanelen;
sociale huursector krijgt voortrekkersrol verduurzaming van regering;
regering roomt elk jaar 2 miljard af;
niet haalbaar, n.l ook andere belangen (nieuwbouw, betaalbaarheid etc);
CO2 energie besparen bij woningen/ bedrijven;
samenwerking voor uitwisseling en in-verkoop energie;
hergebruik materialen;
gemeenten communiceren dat ze warmtevisies ontwikkeling opstarten
maar voor inwoners is het nog onduidelijk wat dit gaat betekenen;

ONTWIKKELINGEN 1e FLAP

waterstof door bestaande gasleidingen;
klimaatongelukken waardoor bewustzijn;
kennisdeling in platformen (kennisbundeling);
voorbeeld landen -) oplossingen/doorbraken;
wil tot navolging;
gebouw-gebonden financiering;
bewustzijn over klimaatbelasting vlees-consumptie;
teveel vertrouwen in economische groei en dat uitstellen kan tot
een "betere economie" want de economie gaat er nooit
klaar voor zijn;
teveel vertrouwen in technologie;
wind op zee omzetten in waterstof;
internationale druk. Klimaatakkoord Parijs;
politiek schuift op naar duurzaam;
wetgeving;
hoe groot wordt de cooperatieve beweging?
regionale samenwerking;
windmolens groter -) draaien rustiger in 't landschap;
geothermie: van onderzoekfase -) naar uitvoering;
hoe pak je hierin de participatie aan?
deelauto's;
electrisch rijden -) auto/fiets;
snelfiets wegen;
aardgasnetwerk einde levensduur;
goedkopere klimaatmaatregelen -) zonnepanelen etc.;
mooiere technologie en efficiëntere energie opwekking/opslag;
gunstige prijsontwikkeling duurzame energie;
groen = poen; geld verdienen met duurzaamheid;
prijsdaling duurzame maatregelen/ zon pv etc.;
CO2 beprijzing;

ONTWIKKELINGEN 2e FLAP

waterstof;
windenergie;
energie besparen;
opslag van energie (2)
innovatiebudget vanuit de overheid om ontwikkelingen te
versnellen om de doelstellingen in 2030 nog te kunnen halen;
(al) achter de horizon durven kijken naar energetisch de meest
efficiënte oplossing;
manipulatie van feiten;
we moeten ook blijven eten en is niet waar wat hier gesuggereerd

wordt;
gemeente gaat kennis inhuren;
politieke olieschaarste;
slim energie management in huis/straat/buurt/wijk/stad;
behoud/versterking ecologische duurzaamheid;
serieuze CO2 beprijzing;
begrip bij overheden;
Thorium centrales/ kernenergie;
de juiste informatie over wat al gebeurt;
energie besparing door energie opwekking;
techniek onderwijs komt in de mode;
Flow batterijen verder ontwikkelen ?

ONTWIKKELINGEN 1e FLAP

nieuwe regelgeving;
steeds betere accu's;
opslagmogelijkheden;
auto op zonne energie;
af van verkeerde inzet: inzet op biogas en biomassa;
inpassing van verbouwen gewassen die CO₂ opnemen;
waterstof als opslag medium;
waterstof uit zonnepanelen;
energiebesparende oplossingen binnen bedrijven (agrarisch) verder stimuleren;
samenwerking EU;
kernenergie (4 x) ;
kernfusie / techniek;
decentrale opwekking;
bestaande oplossingen verder doorontwikkelen (betere inpassing);
zonnepanelen en windmolens;
"slimme technologie" in huis maakt het energie verbruik laag;
open warmtenetten;
geothermie;
opwek in eigen woning incl. opslag energie;
creatieve oplossingen voor inpassing van bv zonneweiden;
niet van gas los maar "groen gas". Dan geen warmtepomp;
auto op waterstof + brandstof af;
afvalverwerking bedrijf wordt centraal in "circulaire" economie;
biogas van de afvalberg wordt klaar gemaakt voor warmtenet;
betaalbaarheid / lange termijn afrekening;
alternatieve energiebronnen: water/wind/zon/geo/bio opslag;
borgen: uitvoeren/ doen (ervaring)/ positieve projecten voorbeelden;
financiering: renteloze lening (gemeenten);
draagvlak: overleg en overeenstemming participatie -) inzicht, kennis;

ONTWIKKELINGEN 2e FLAP

van "bezit" naar "gebruik";
warmte uit rioolwater;
warmte uit oppervlaktewater
accu's (2);
goedkopere accu's/ zonnepanelen;
opslagmogelijkheden energie;
vleesvervangers;
desinformatie;
geothermie;
waterstof;

duurzame kleding-industrie in opkomst (langzaam);
infra rood verwarming;
klimaatstakers;
right to challenge;
energiecooperaties;
biodiversiteit/ deltaplannen;
integrale aanpak -) meerdere doelen dienen;
kilometerheffing;
CO2 tax;
digitale participatie tools;
energiecoaches;
energie ambassadeurs;
circulaire economie;
van business case naar value case;
sociaal ondernemerschap;
kernenergie;
kernfusie voor energie;

BEDREIGINGEN 1e FLAP

alles oké maar niet in mijn achtertuin;
ruimtegebrek;
calimero-denken;
onvoldoende draagvlak bij burgers;
draagvlak;
geen betrouwbare overheid tav langdurige financiering/subsidies
zwalkend beleid;
teveel belangen door diverse partijen;
de echte innovatie moet nog op gang komen (wet van de
remmende voorsprong);
politiek gemodder;
financiële haalbaarheid voor elke bewoner (huurder/eigenaar);
adviseurs met een eigen agenda;
gebrek aan visie, inzicht, lef;
niet over eigen grenzen kunnen/willen kijken/gaan in het
groter belang;
schaalgrootte (niet ieder afzonderlijk op eigen moment maar
collectief besluit;
te weinig of geen kennis bij beslissers (gemeente& Rijk);
te snel willen/ geen realistische planning;
geen afgestemde deeloplossingen;
deel oplossingen kiezen;
ruimte;
veiligheidsincidenten;

BEDREIGINGEN 2e FLAP

weinig kennis/ervaring met participatie bij (alle) partijen;
lange procedures voor realisatie duurzame opwek
NIET IN MIJN ACHTERTUIN/ verzet;
geen draagvlak;
geen (lokaal) politiek draagvlak;
oneerlijke verdeling lusten & lasten;
financiering (voor burgers);
te dure aannemers door weinig handen;

BEDREIGINGEN 3e FLAP

te weinig oog voor klimaat maar eerder voor eigen belang;
te veel belangen van verschillende bedrijven, waardoor belangen van de wereld en het klimaat links worden gelaten;
initiatieven niet omarmen, maar omarmen is nodig om doelstelling te halen;
teveel complexiteit/ onoverzichtelijk;
zon op dak & zon op land lopen niet gelijk op;
landelijke politieke inactiviteit;
geen besef/notie van de echte opgave (bij overheden);
te weinig energie in de toekomst;
instorten aandelenmarkt/ geld is op;
versnippering van kennis, deelnemers;
politieke desinformatie;
gasnetten die toch nog vervangen moeten worden;
electriciteitsnet kan de duurzame e-productie niet aan;
alle winsten/rendement naar bedrijven/buitenland ipv in gebied/ bewoners;
natuurwaarden: flora/ fauna/bodem;

BEDREIGINGEN 1e FLAP

geen draagvlak;
groeiende kloof inwoner/ bestuur;
populisme;
klimaat scepticisme;
geen onafhankelijke regie (politiek);
(te) weinig bestuurlijke lef;
doorlooptijden.....;
ontstaan van lock-in/ monopolie(warmtenet?);
wachten loont, techniek gaat door;
oneerlijke energierekening;
geldgebrek;
rendements denken;
kennisgebrek;
de meekoppel kansen worden gemist (in de RES) bv klimaat-
adaptieve maatregelen of circulaire economie;
representatiegat;
landschap/ ruimtegebrek

BEDREIGINGEN 2e FLAP

kosten/baten;
mensen hebben geen geld en geen kennis om zelf aan
financiering te komen;
geen draagvlak
te hoge kosten;
politiek;
betaalbaar: kan niet/ te hoge kosen en te snel;
geen overeenstemming/ geen draagvlak;
alternatieve energiebronnen: geen draagvlak/ te hoge kosten/
wil geen plek beschikbaar stellen (wind/zon);
de ombouw naar '0' op de meter is duur en kan ik niet betalen;
ik heb een warmtepomp voor veel geld en nu blijven we aan het
gas: weg geld.....;
ik ben van het gas maar nu is elektriciteit heel duur geworden;
de uitslag van de verkiezingen maakt duurzaamheid "duur"/
weg subsidies;
verkeerde richting; investeringen die niet blijken te werken;
mijn woning is nog niet energie zuinig. Dit levert waardeverlies
bij verkoop op;
de verzekeringspremie voor brand gaat omhoog want ik heb
zonnepanelen;
er is geen warmtebron bij mij in de buurt. Warmtenet is geen
optie;

mijn zonnepanelen zijn van het dak gewaaid. Stormschade maar ik ben niet verzekerd;
door de CO2 taks gaat bedrijf falliet. Ik verlies mijn baan;

BEDREIGINGEN 3e FLAP

belangenverstrengeling/ subsidie als verkeerde prikkel;
onvoldoende kennis bij inwoners;
onvoldoende personeel;
te snel en niet goed nadenken;
onvoldoende kennis van de techniek;
niet willen wachten op nieuwe ontwikkelingen;
geen steun bevolking;
onbetaalbaarheid;
gezondheidsrisico's (biogas/biomassa);
nieuwe energiebronnen niet genoeg beschikbaar;
mijn huis is niet geschikt voor vloerverwarming en
warmtepomp: en nu??;
landschapsvervuiling (windmolens/zonnevelden);
stroomnet niet zwaar genoeg;
netwerk van elektriciteit is niet toereikend voor transport;
de grote vraag aan elektriciteit kan niet via het net geleverd worden;

BEDREIGINGEN 1e FLAP

draagvlak/ bewustzijn;
mensen zijn klimaat moe;
klimaatontkenners;
draagvlak onder mensen onvoldoende (consument versus burger);
te weinig draagvlak;
mensen doen zelf in gedrag te weinig (blijven vliegen; boontjes uit Kenia etc);
stilstand/ geen actie/ passiviteit;
stilstand splijtzwam in de samenleving;
kernenergie in de kaart spelen;
alleen kiezen voor wind + zon en niet voor kernenergie & waterstof;
dure reguet maatregelen;
desinvestingen/ kapitaalvernietiging;
financiele haalbaarheid;
ten koste van betaalbaarheid;
hoe gaan we het betalen?;
hoge kosten bedrijven -) slechte concurrentie positie;
weinig effect; bedrijfsleven past zich onvoldoende aan;
kennis/kunde achterstand;
enorme explosie gebruik materialen meer CO₂;
deel versus integrale oplossing;
(administratieve) export van CO₂ uitstoot;
weinig effectieve maatregelen (te laat doorvoeren)
dure /inefficiënte (deel)oplossingen kiezen;
landschapsvervuiling;

BEDREIGINGEN 2e FLAP

kosten/ financiering te hoog;
teveel gedoe;
onbegrip;
vermogenverdeling loopt steeds meer uit elkaar: arm versus rijk;
regelgeving belemmert;
ruintelijke invulling (weerstand);
tweespalt in samenleving;
niet betaalbaar;
Euro-crisis (ECB blijft geld drukken);
moeilijk te financieren (woonlasten verhaal);
politieke weerstand (te snel?);
verduurzamen moet niet te duur worden

BEDREIGINGEN 3e FLAP

beunhazen bij verduurzaming van woningen;
je kan nooit iedereen meekrijgen;
het is een ingewikkelde opgave, daardoor haken mensen af;
demotivatatie van burgers;
overheid (provincie) neemt geen regie;
beleid loopt achter (bv kosten maken om gas te ontkoppelen);
reclame voor auto's en vliegen;
energiekosten: bij wie gaat het licht uit?;
popvlisten en klimaatontkenners vertragen en werken tegen;
import afhankelijkheid voor zonnecellen en accu's;
gevestigde belangen;
regide geest van mensen;
angst voor veranderingen;
zonnevelden en windmolens in of "te" dicht bij een uniek weidevogel gebied;
zeespiegelstijging -) stroomnetten en installaties onder water;
biodiversiteitsverlies nekt voedselproductie;

BIJLAGE 7 5 acties voor bijeenkomst 15 april

Actiepunten financiële arrangementen

Stimuleer de bouw en exploitatie van diverse **hernieuwbare energie** bronnen. Dit kan door subsidie maar ook door garantstelling, verplichting, commitment, etc

Bestaande (ACM) regeling verruimen zodat elke euro die geïnvesteerd wordt veel meer rendement oplevert. Uiteindelijk moeten alle duurzaamheidsmaatregelen wel gefinancierd worden.

Centraal inkopen van zonnepanelen en omvormers en die ter beschikking stellen aan de bevolking

“Sociale energiedienstplicht” mensen die hun woning willen verduurzamen maar daar geen geld voor hebben, kunnen maatregelen gesubsidieerd krijgen onder voorwaarde dat ze iets terug doen voor de stad. Bijvoorbeeld taallessen geven, meedoen aan wijkopruim acties, wilgen knotten, speeltoestellen opknappen, etc etc

Er moet een woninggebonden financiering komen waarin de investering die aan het begin gedaan wordt in 15 ‘a 20 jaar terugbetaald kan worden uit de toekomstige besparing.

Subsidie voor maatregelen die bijdragen aan verminderde co2 uitstoot

Voor inwoners aanbod goedkope inkoop klimaat spullen (zonnepanelen, zonneboilers warmtepomp, regenton, isolatie etc.)

Voor inwoners gunstige klimaat leningen

Naast honden belasting ook dieren CO2 belasting

De grote klappers kunnen gemaakt worden in de industrie, dit is per industrie verschillend dus zullen we in moeten zetten op de CO2 heffing, waardoor bedrijven gemotiveerd worden om energiebesparende maatregelen te treffen

Bedrijven die te vervuילend zijn streng aanpakken (door bijv extra belasting). Daardoor worden zij gedwongen er echt iets aan te doen

Actiepunten Gebouwde Omgeving

Zonnepanelen (met subsidie) op alle geschikte daken. Daardoor geen zonneparken meer nodig

Gemeentelijke gebouwen naar A label of NOM.

Gemeentelijke installaties naar A+++ denk ook aan koeling, koffie zettters, stofzuigers e.d.

Stimuleringsmaatregelen huizen te verduurzamen

Zonnepanelen op alle gemeentelijke daken

Overleg met woningbouwvereniging huizen naar NOM

In openbare gebouwen bewegingsmelders voor de LED verlichting

groene daken op gemeentelijke gebouwen

Het isoleren van de bebouwde omgeving. Vraag daarbij is echter wel of de CO2 uitstoot voor het maken van alle materialen op weegt tegen de reductie die het op langere termijn oplevert. Kunnen de hoge eisen op het gebied van woningisolatie in de bestaande bouw niet lager worden? De winters zijn niet zo streng meer en het stookseizoen is korter. We kunnen toch accepteren dat het een aantal dagen minder comfortabel in het huis is. Desnoods bijvoorbeeld plaatselijk elektrisch bij verwarmen in de woonkamer. Maakt de financiële haalbaarheid en dus het draagvlak ook groter.

Woningen isoleren

Zonnepanelen eerst op de huizen i.p.v. de polders leggen

Alle daken van gemeentelijke gebouwen, scholen, zwembad, sportscholen voorzien van zonnecollectoren voor opwek elektriciteit en/of warmte

Alle oude en slecht geïsoleerde woningen isoleren (liefst met wat subsidie steun)

Alle daken vol zon

Isolatie (muur, vloer, dak) van woningen

project besparing en opwekking middels zon. Besparing op energieverbruik van de bestaande omgeving (woon en werk) door bewustwording en realiseren isolatiemaatregelen, en zelf opwekken via zonnepanelen. dit zou gefaseerd kunnen, waardoor er vrij snel een besparing van het verbruik gerealiseerd kan worden, zonder dat de kosten de pan uitrijzen. Eventueel zet je bij de woonhuizen primair in op het isoleren van de woonruimte(s). De kosten zijn beperkt, de winst voor de bewoners zijn de lagere energiekosten en het comfort

Opzetten programma om álle daken te voorzien van het daken pakket: (evt asbest er af) I isolatie I groen (waterbergend) dak I zonnepanelen (blijven koeler, leveren neer op). Of op schuine daken: noord: groen, zuid zonPV.

Isoleren - isoleren - isoleren

Isolatie van bestaande woningen, kantoren en utiliteitsgebouwen moet voorop staan. Wanneer het energieverbruik voor deze panden wordt verminderd, gaat de uitstoot van CO² navenant terug. Bovendien hoeft die energie niet meer opgewekt te worden. (met kolencentrales).

De energievraag gebouwde omgeving moet met tenminste 35% teruggebracht.

In de gebouwde omgeving loopt het nog niet erg hard met het na-isoleren van de bestaande voorraad woningen. Met name de eigenaren zijn nog niet erg overtuigd van de urgentie om iets te doen aan energiebesparing.

Oorzaken daarvan moeten worden gezocht in:

1. Onbekendheid met de materie, de mogelijke maatregelen en het zoeken naar een betrouwbare partij voor de uitvoering en het offertetraject. (Hoe moet ik dat doen? Wordt ik niet belazerd?)
2. Nog geen echte noodzaak om tot besparing van het energieverbruik te komen (kosten/baten)
3. De investeringen in isolatie van een woning zijn dermate hoog dat er geen sprake is van een terugverdienmodel. Voor isolatie van de spouwmuur geldt dat misschien nog wel. Zonnepanelen hebben wel een gunstige terugverdientijd. Een combinatie kan het aantrekkelijk maken.
4. Individuele eigenaren hebben veelal geen onderhoudsplan voor de woning om op aan te sluiten en onderhoud met isolatie en verbeteringen te combineren.
5. Het is in het algemeen onduidelijk aan welke toekomstige normen moet worden voldaan.
6. Er is tot 2022 geen duidelijkheid over de wijkaanpak. (wel of geen warmtenet, andere alternatieven voor aardgas op de langere termijn).
7. De mogelijkheid om de maatregelen te financieren door middel van een lening zijn onvoldoende, als naar een Nul-Op de-Meter woning (NOM) wordt gestreefd. Voor minder ingrijpende maatregelen zijn wel gemeentelijke of SVN leningen beschikbaar, maar de aanvraagformulieren zijn dermate ingewikkeld dat de leek daar niet uitkomt. (erg bureaucratisch)
8. Voor kantoren geldt dat zijn vanaf 1-1-2023 moeten voldoen om energielabel C te behalen. In vele gevallen is men daar nog niet echt mee bezig. Debet daaraan is dat men vanuit de praktijk weet dat er heel erg weinig wordt gedaan aan handhaving.
9. Voor nieuwbouw kan meteen worden ingezet op een aardgasvrije woning. Daarnaast kan met zonnepanelen voldoende energie worden opgewekt op in de eigen behoefte van het wonen te voorzien. Tot nu toe geen algemeen uitgangspunt.

Per direct verhogen bij nieuwbouw van de minimale isolatiewaarde van woningen, kantoren, scholen ed. in de gemeentelijke bouwverordening (in afwijking van het landelijke bouwbesluit uit 2012!!!). Ook bij renovatie kan de lat direct hoger gelegd worden (zeer lage normen!). Dit bespaart achteraf veel extra kosten/subsidie om dit alsnog te doen.

Zorg bij nieuwbouw of grootschalige renovatie van gebouwen dat deze gebouwen een lage CO2 footprint hebben. Door middel van een juiste gebouw oriëntatie, glasoppervlak, isolatie, zonnepanelen, etc. etc. worden deze gebouwen al **toekomstbestendig** gemaakt

alle nieuwbouw minimaal energieneutraal, ook bedrijfsgebouwen

Actiepunten Mobiliteit

Verder is de transportsector een grote kans om de uitstoot van CO2 te beperken, denk hierbij aan elektrisch rijden in combinatie met waterstof cellen.

(Veel) minder vliegen. Vliegtuigen stoten namelijk meer CO2 uit dan al het aardgas dat we in Nederland verstoken

Vrachtverkeer drastisch verminderen. Logistieke sector is sterk vervuילend met het huidige wagenpark

Snelheidsbeperking gehele buitengebied en N wegen max 60 km/u.

Doorgaande veilige fietspaden

Uitbreiding laadpalen (toekomst gericht)

Ambtenaren wonen in de buurt en komen lopend of op de fiets naar het werk

Geen reiskostenvergoeding meer voor ambtenaren wel fietsvergoeding

Gemeente maakt uitsluitend gebruik van elektrische voertuigen

Huisvuil meer centraal laten verzamelen zodat elektrische vuilniswagen niet alle adressen af moet

Tweetakt brommers verbieden

Beter OV

Centrum alleen voor elektrische voertuigen toegankelijk

Elektrische brandweer voertuigen

Het sluiten van de binnensteden voor vervoermiddelen die fossiele brandstoffen gebruiken en het gratis maken van schoon openbaarvervoer en het daarbij verbieden om schoolkinderen met de auto naar school te brengen.

De mensen uit de auto zoveel mogelijk op de fiets / OV gratis maken vooral de trein.

Alle dieselauto's met subsidie vervangen door elektrische auto's

Vliegveld Schiphol verplaatsen naar de Noordzee en verbieden dat over Nederland wordt gevlogen

Fiets snelwegen. Ter vervanging van drukke provinciale wegen. Stimuleringsbeleid voor de fiets.

Optimalisering van afstelling verkeerslichten (= stoplichten). Verkeerslichten springen soms op rood terwijl er geen enkel ander verkeer op de kruising aankomt. Al zo vaak aangegeven aan de gemeente Amersfoort! Wordt niets mee gedaan.

kn0oppunt hoevelaken als energieleverancier (zonnevelden in de oksels van klaverblad en op geluidsscherm, windmolens)

Groene golf voor fietsers, daardoor meer mensen uit de auto

Inzet van Groengas voor zwaar wegtransport (CNG of LNG) en/of scheepvaart

Fiets Voorop!

Versie 2019-04-08

Wat levert het op?

24% van de CO₂-opgave (202,000 ton CO₂e/jaar) bij -50% van de autokilometers in 2030.

Wat kost het?

10 miljoen voor wegenverbetering.

50 miljoen euro/jaar voor fiets-cadeau-bonnetjes (opgehaald door hogere brandstofsaccijns) voor de periode 2019-2030, teruggewonnen in 2030-2025.

Wat is het?

Autogebruik ontmoedigen, fiets voorop!

Details

Wij zijn in Regio Amersfoort 300,000 mensen, 1.8% van de bevolking en daardoor hebben wij 1.8% van de opgave om CO₂ te verminderen. In de kader van het Klimaatakkoord gaat het over 49 Mton CO₂e/jaar als vermindering, wat in onze regio uitkomt op ongeveer 0.9 Mton CO₂e/jaar.

Het gros van de autoritten in Regio Amersfoort zijn korter dan 20 km. Dat kan makkelijk op de fiets. Vooral als het een elektrische is.

Totale autoritten in 2018 ware 150 miljard km, wat in onze regio pro rato (1.8%) 2.7 miljard km wordt, met een uitstoot van 450,000 ton CO₂/jaar. 50% hiervan kunnen we weghalen door auto te vervangen met fiets voor alle kortere afstanden.

1. Auto ontmoedigen: brandstofsaccijns omhoog (+25 ct/liter), alle geld uitgeven aan elektrische-fiets-kortingsbonnen 150 euro/inwoner/jaar (50 miljoen euro/jaar).
2. Autovoordeel verminderen: max 80 km/h op de snelweg, max 50 km op tussenwegen en max 30 km/h in de bebouwde kom.
3. Fiets en wandelaar heeft overal voorrang.
4. Betaald parkeren bij alle winkels en kantoren, behalve voor invalidenwagens.
5. Reclame voor auto's verbieden.
6. Nieuwe fietsbanen in plaats van autowegen / veel wegen éénrichtingverkeer maken, de helft geven aan de fietsers, elektrische brommers, velomobielen en andere fossielvrije lichtgewicht voertuigen.
7. Tegelijk – benzinebrommer verbieden, zoals ze in China deden in 2002.

Bijkomende voordelen: gezondheid en geluk!

Foto van "Met belgerinkel naar de winkel"

BIJLAGE 8 Geprioriteerde voorstellen per thema - bijeenkomst 6 mei

THEMA I: Mobiliteit

Nr.	Voorstel	+	-	Bijzonderheden
1	Inzetten op deeleconomie dmv bv. deelauto's	23	4	
2	Kijken naar import en export van producten: zijn er zinloze transportbewegingen die niet nodig zijn?	10	16	Schaal Regio te klein Op lobb-yagenda richting Rijk
3	Meer fiets, minder auto. Fiets voorop!	19	7	
4	Verkeersdoorstroming (regionaal) en lokaal	28	3	
5	Openbaar vervoer optimaliseren	30	2	
6	Alternatieve brandstof (elektrisch, waterstof, brandstofcel etc.)	30	2	
Conclusie Aantal voorstellen: 6 Groen: 5 Rood: 1 (voorstel 2 op lobby-agenda Rijk)				

THEMA II: Gebouwde omgeving

Nr.	Voorstel	+	-	Bijzonderheden
7	Energieverbruiksmanagers (eigen huis, meten is weten, kennissysteem, tools)	24	3	
8	Multifunctionele daken: alle daken het dakenpakket Isolatie, (waterbergend) groen en zonnepanelen	28	2	
9	Waterzijdig inregelen CV-installaties van alle bewoners (zowel huurders als particulieren)	29	2	
10	Woningen splitsen in plaats van nieuwbouw	15	14	Erg ambitieus. Realistischer beschrijven
11	Alle daken van woningen en overige bouwwerken die geschikt zijn volleggen met zonnepanelen	28	-	100%
12	Draagvlak bij woningbouwcoöperaties en huurdersverenigingen	19	13	Dubbel, hoort bij voorlichting en draagvlak
31	Combiwerk: gecombineerde aanleg/uitbreiding/ vervanging van riool, elektriciteit, glas , glasvezel, warmte, water	23	1	
32	Isoleren bestaande voorraad	32	2	

Conclusie
Aantal voorstellen: 8
Groen: 7 (mits voorstel 10 realistischer beschreven)
Rood: 1 (voorstel 12 is dubbel; hoort bij voorlichting en draagvlak))

THEMA III: Financiële arrangementen

Nr.	Voorstel	+	-	Bijzonderheden
13	Subsidies voor regionale innovatie en versnelling	16	12	Verder uitwerken
29	Inkoopvoordeel producten en materialen t.b.v CO2 neutrale woning	22	5	
36	Windmolens en zonnepanelen als verdienmodel voor de gemeenschap	?	?	Nazending volgt. Wordt samengevoegd met voorstel 18 (lokale energiecentrale) Nog beoordelen.

Conclusie
Aantal voorstellen: 3
Groen: 3 (mits voorstel 13 verder uitgewerkt en voorstel 36 in combinatie met voorstel 18)

THEMA IV: Opwekking energie

Nr.	Voorstel	+	-	Bijzonderheden
14	Kerncentrale (uitbreiden met ca. 3 centrales)	13	15	Schaal Regio te klein Op lobby-agenda richting Rijk
15	Energievoorziening (incl. warmtenet en koude-warmte buffer) verdere uitbreiding Vathorst	25	3	
16	TEO/TEA en Waterkracht	21	4	
17	Zonnecollectorsysteem en PV op bestaande daken van huizen en fabrieken	27	3	
18	Realiseren van een lokale energiecentrale	9	21	Niet concreet genoeg: combineren met nazending voorstel 36 windmolens en zonnepanelen als verdienmodel voor de gemeenschap
19	Groengas en restwarmte	19	3	
20	Geothermie gebruiken als één van de duurzame bronnen van energiewinning en de levering van warmte	21	5	
32	Aardgas vervangen door waterstof	16	13	Schaal Regio te klein

				Op lobby-agenda richting Rijk
33	Zonneweides	17	13	Combineren met voorstel 17
Conclusie Aantal voorstellen: 9 Groen: 7 (voorstel 18 samenvoegen met 36 en voorstel 17 samenvoegen met 33) Rood: 2 (voorstel 14 en 32 op lobby-agenda Rijk)				

THEMA V: Duurzame werkgelegenheid en lokale economie

Nr.	Voorstel	+	-	Bijzonderheden
21	Arbeid in bv. plantsoenendienst; minder gebruik van machines	8	21	Duidelijker beschrijven
Conclusie Aantal voorstellen: 1 Groen: 1 (duidelijker beschrijven) Voorstel was rood maar na een overtuigende pitch de groep toch overtuigd.				

THEMA VI: Transport van energie

Nr.	Voorstel	+	-	Bijzonderheden
22	Ipv het verzwaren van het wisselstroomnet een parallel gelijkstroomnet aanleggen tbv het voeden van nutsvoorzieningen	14	10	Complexvoorstel Weinig mensen weten wat het inhoud. Beter beschrijven
Conclusie Aantal voorstellen: 1 Groen: 1 (mits duidelijker beschreven)				

THEMA VII: Voorlichting en draagvlak

Nr.	Voorstel	+	-	Bijzonderheden
23	Oprichten van coöperaties stimuleren; coöperaties zijn geschikt om energieprojecten op te zetten	28	2	
30	Gemeenten zelf het goede voorbeeld geven	29	4	
34	Energiecoaches	26	2	
Conclusie Aantal voorstellen: 3 Groen: 3				

THEMA VIII: Overig

Nr.	Voorstel	+	-	Bijzonderheden
24	Terugdringen van weggooimaatschappijk	10	17	Nog niet concreet genoeg. Nader uitwerken hoe regionaal
25	Opstarten van de dialoog binnen alle gemeenten in de provincie ten einde de verdeling van opbrengsten met elkaar te kunnen matchen. De één zal meer dan de ander kunnen doen	15	13	Beter beschrijven; overleggen mag geen doel op zich worden
26	Meer bomen ipv kappen en heidevelden maken. Weilanden voorzien van bomen (vindt het vee bij zonnig weer ook fijn)	22	7	
27	Meatless Monday & Vegan Friday	17	13	Te belerend. Tips verwerken om beter te beschrijven
28	Notenbomen voor CO2-opvang uit de lucht	29	2	
Conclusie Aantal voorstellen: 5 Groen: 4 (mits voorstellen 25 en 27 beter worden omschreven) Rood: 1 (kan groen worden als de schaal van de regio hier in past; anders op lobby-agenda Rijk)				

THEMA IX: Nazendingen

Nr.	Voorstel	+	-	?	Bijzonderheden
29	Inkoopvoordeel behalen door op grote schaal installaties, producten en materialen t.b.v een CO2 neutrale woning in te kopen (Thema III: Financiële arrangementen)				
30	Als gemeente zelf het goede voorbeeld geven (Thema VII: Draagvlak en Voorlichting)				
31	Combiwerk: Gecombineerde aanleg/uitbreiding/vervanging van riool, elektriciteit, gas, glasvezel, warmte, water (Thema II: Gebouwde Omgeving)				
32	Aardgas vervangen door waterstof (Thema IV: Opwekking Energie)				
33	Zonneweides - Energieke landschappen: Zonnepanelen (solar PV) voor elektriciteitsproductie op weilanden (Thema IV: Opwekking Energie)				
34	Dat iedere inwoner gebruik kan maken van een onafhankelijke en deskundige energicoach (Thema VII: Draagvlak en Voorlichting)				

35	Isoleren bestaande voorraad: Ontzorgen van de particuliere woningeigenaar bij het traject van isolatie van de eigen woning, teneinde de woning op termijn geschikt te maken voor lage temperatuur verwarmingssystemen (Thema II: Gebouwde Omgeving)		
36	Windmolens en zonnevelden als verdienmodel voor de gemeenschap (Thema III: Financiële arrangementen)		

BIJLAGE 9 Materiaal bijeenkomst 15 mei

Actieplan Energie (als apart document meegezonden).